

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díjak:		A társulat minden rendű tagjai	A lap szellemi részét illető cikkeik a szer-
Egészévre — — — — —	8 kor.	a lapot tagdíjaikért kapják.	kesztőneknek, az előfizetési pénzek a pénz-
Félévre — — — — —	4 „	—	tári, — az esetleges reklamációk pedig a
Szegyedévre — — — — —	2 „	Keziratokat nem adunk vissza.	kiadóhivatálnak kiildendők.

Tarlózás

a belső-szolnoki esperesi kerület történetéből.

Összeszedőgét: *Kovács György*.

IV. Plebániák.

Dr. Fogarassy Mihály erdélyi püspök és a belső-szolnoki esp. kerületi plebániák.

Fogarassy Mihálynak Pesten tartózkodása idejéből, mint már jelzők, „Az emlékiraton“ kivül második nagy alkotása volt „A jó és olesó könyvkiadó“ — később „Szent István Társulat“ megalapítója — melyről való nézeteit még 1844. évben közölte volt a *Religió* hasábjain. Jó és olesó vallásos tartalmu könyveket adni ugy a műveltebb osztály, mint az egyszerűbb népnek kezébe: ez volt a cél a mindinkább harapódzó vallástalanság ellensúlyozására. E magasztos cél elérhetéséért saját lakásán többszöri tanácskozások tartottak, melyeknek a lett üdvös eredménye, hogy a társulat megalapítását illetve szervezését 1847 február 15-én kimondották és biztosítására részvényeket küldöttek szét, melyek kedvező aláírásokkal küldettek vissza. A társulat első igazgatójává őt választotta. A több épületes kiadványok között legnevezetesebb volt Pázmány Péternek általa átdolgozott és bővített imakönyve. — E társulatot még az 1848—49. évi mozgalom közt is sikerült fentartania s jövőjét a tudomány és hazafias törekvések menedéke és gőpontjául biztosítani ugy, hogy az 1853. évi közgyűlésen Szeitzóvszky János bíboros neki éjjeli és nappali fáradozásaiért nyíltan köszönetet mondott. — Mily tekintélye volt a püspöki kar előtt, mutatja azon tény, hogy a főpápaság a belbelső helyreállítása ügyében 1848. október 28-án Felsőhez intézett feliratával őt küldötte Olmützbe.

Megalapítva a „Jó és olesó könyvkiadó társulatot“, nem sokáig viselte az igazgatói tisztet, mert erről lemondva, visszatért Nagyváradra a székesegyházhoz, hol Szaniszló Ferenc püspöknek jobb keze lett. Mint Pesten, ugy ujabban Nagyváradon is az árva és óvintézetek fejlesztése körül fejtett ki nagy tevékenységet.

De emez irányu elfoglaltsága közepett sem feledkezett meg a szószékéről s különösen az ötvenes években tartá „Keresztény igazságok szent beszédekben“ cím alatt Nagyváradon 1861-ben kiadott szónoklatai nagy részét, melyek nemcsak édes anyai nyelvrünk fejlődésének szép emlékei, hanem a vallási igazságok alapos bölcselmi felfogása, a gondolatok tömörsége, az érvelés erőssége, a nyelvezet tisztasága, a szó-

lamok keresetlensége s az egész irány átlátszó világossága miatt egyházi irodalmunk gyöngyeinek tekinthetők.

Az oly mély tudomány és istenes étellel kitűnő főpapat az isteni gondviselés a nagyváradi stallumból az eddigieknél szélesebb pályatérre szólította. Ugyanis Haynald Lajos Erdély főpástorja püspöki székéről lemondván, a Felsőszék kálócsei érsek, a váradi és esanádi püspökök ajánló véleményének meghallgatása után *Fogarassyt* nevezte ki erdélyi püspöknek. Püspöki székét 1865 évi május 28-án foglalta el. A kormányzására bizott megye közügyei közül legelőbb a *néptiskola ügyét* karolta fel. Ugy körlevelekben, mint előszóval ügykezett a híveket és a papságot a kath. népnevelés ügyének megnyerni s ezáltal elhárítani a veszélyt, melyet a hazánkban azelőtt ismeretlen közös iskolák behozása és dusbabb javadalmaszása az iskolákra zudított. E veszélylyel szemben sürgeti a tanítóegyesületek megalakítását, szervezi a hitközségi, egyházi és iskolai tanácsot, új iskolákat állít fel stb., és áldozatkészsége 10000 frt. aranyjárdék és 3000 p. frt. urbéri kötvénnyel gyarapította az erdélyi róm. kath. elemi iskolai alapot.

A *népnevelésnek is kitűnő pártfogója* lévén, a szerzetes növénrek vezetése alatt Nagyszébenben, Gyergyó-Szentmiklóson, Székelyudvarhelyt igen szép intézeteket nyitott; a gyulafehérvárit pedig bővítette.

A *népnevelők sorsáról sem feledkezett meg*. Ezek javára alapokat teremt, magtárakat állít fel s mindenek előtt nyhibti sorsukat szíve, zsebe és alapítványaival.

A *szegény kántortanítók és özvegyekről is atyai módon gondoskodik*. Alapjuk javára új szabályzatokat dolgoztat ki, s így történt, hogy ez alap, mely 1869 végén 11930 frt és 50 krból állott: 1879. végéig már 21468 frt. 60 krra gyarapodott. Az erdélyi róm. kath. elemi iskolai tanítók nyugdíj-alapjának is szabályait olykép módosította, hogy a hajlott kor, özvegy és árva is jövőjében biztosítva lett.

Mindezen tanügyi ténykedéseiről bizonyítanak körlevelei. (2368/1866, 2529/1867, 2660/1867, 2150/1869, 2763/1871, 800/1872, 3440/1877, 50/1877, 573/1879, 567/1872).

Nem csekélyebb mérvben vette igénybe gondoskodását a *középtanodai tan- és nevelési ügy*. Nagyon sokat lehetne é téren kitéjtett buzgóságáról írni; de mert e sorok csak szemelvényezést tartalmaznak főpástorai buzgóság és jó cselekedetekben gazdag életéből: azért itt még csak következőket közlöm:

A míg magasabbra ohajtá emelni megyéje világi ifjúságának középkiskolai oktatását: a *felsőbb oktatásról* sem feledkezett meg. Meglevén ugyanis arról győződve, hogy a kath. hívő nép vallásosságát, nem egy könnyen veszíti el; míg ellenben az előkelő s tudományos osztály, ha alapos nevelésben nem részesül, a *tudomány minden szelétől ide s tova hatatlik az emberek gonoszúsága által, a tévedésbe ejtő álnokság által* (Ei. 4. 14.): ennek megóvása végett 1873-ban október 28-án áldozó papsága jubileumának emlékére 100.000 ft alapítványt tett le a székesegyházi káptalan gondviselés alá a végett, hogy midőn az összeg 800.000 frtra növekedik, abból az erdélyi püspök székhelyén, Gyulafehérvárt egy róm. kath. főiskola (Lyceum academicum) emeltessék.

Gondoskodó figyelmével a *papnevelést is kiválóan felkarolta és fejlesztette*. E célból püspöki lyceumában és a papnevelő intézetben megnyitotta a bölcsészeti tanfolyamot, mely később fogymnasiumi két felső osztályra alakult s érettségi vizsgálati jogot nyert. — A ker. philosophia, propedeutika és patológia alapvonalainak tanszékére 10000 frtot adományozott s 1877-ben 10000 frt költséggel a papnevelőintézet kibővítésére díszes épületet emeltet. A papnevelő házszabályait a kívánalmokhoz módosította. Jó tanárok és előjárókról gondoskodott; a budapesti s bécsi intézeteken kívül a szatmári, egri, insbrucki, római papnevelőintézetekbe növendékeket küldött; a budapestiben pedig egy második alapítványi helyet eszközölt ki.

Az intézetben kívül is folytonosan szeme előtt lebegett a papképzés nagyhorderejtsége. Erre eszközökül rendelte a kertlelti felügyelőkörletok és papi tisztesség kötelességeinek megtartását, a szentbeszédok pontos kidolgozását; buzdította papjait az irodalmi munkásságra és a jó környék megszerzésére, melyre anyagi áldozatokat is hozott. Mindezekben pedig ömaga járt elől jó példával. Ezekről tanuskodnak körlevelei. (440—1886, 3800—1871, 900—1873, 3200—1874, 1200—1874, 810—1874.)

Mint *főpap* akár a felsőes királyi ház és ország, akár a pápa és egyház fontosabb ügye, akár más közszükség jelenkezik, bizalmát, segedelmét mindig Istenben helyezé, keresé.

A *felsőes király s trónja iránti ragaszkodásban is ragyogó példájával előjár*. Örömben és fájdalomban vele osztozik. Hívei ezreit a királyért imádkozásra hívja fel minden nevezetesebb alkalomkor, mikor nemzetünk milliói ünneplik a királyt és alkotmányunk életbeléptét stb. Tanuskodnak erről levei (1200/1866, 1505/1867, 1873. V.) 1900/1875, 1023—1879, 1208—1881.) *Hasonló módon hazája iránti törhellen szeretete és ragaszkodásában is*. Háboruban segélyért imádkozik békében Te Deummal hálálkodik. Ezt árulják el circularisai (1200—1866, 1794—1866.)

Nagyon természetes, *egyháza iránti ragaszkodásban sem volt kisebb, mint királyja iránti hűségében*. Midőn szent Péter örökét veszély fenyegette, közös imádkozásra szólit fel. IX. Pius pápának örvendez 50 évi papi jubileumán, ugy papsága 25-ik évén, és gyászosan kesereg midőn e nagy pápa elhalt. Hasonló érzelmek nyilvánítására hívja fel papsága és hívei figyelmét is. (2909—1866, 555—1869, 1580—1871, 585—1878.)

A *római kath. egyház iránti hűségben is fénylik előttünk*. Javadalom vagy kathedra-elfoglaláskor ünnepléses hitvallás

letovését kívánja minden egyházi férfi és nevelőtől. Az egyház szertartásait pontosan betartja és betartani kívánja; a bőjt fegyelmén időnként enyhíteni ohajt, miért dispensziókat eszközöl ki; az egyház szorongatásai napjain könyörög; a kihirdetett jubileumok pontos betartását elrendeli; husvéti szent gyónásról velős oktatást ad; intézkedik a szentmise-alamizsnákról; a püspöki felszentelés évfordulóját megtartani rendeli; s a népies ájtatosságok emeléséről alkalmas imák terjesztésével gondoskodik. (40/1866, 1010/1877, 2666/1865, 160/1866, 336/1867, 1500/1870, 470/1876, 1500/1870, 2950/1876, 2909/1866, 2440/1873, 2000/1869, 500/1875, 1022/1879, 960/1881, 250/1869, 444/1867, 2729/1874. számu körlevelek.)

A *római pápa személye iránt* ragaszkodásra buzdít és segélyezésre int. E téren is előjár, példa előttünk, miért római grófnak nevezetik ki. (1070/1866, 1600/1872.)

A *honfőpapsághoz* a legbensőbb szívéllyesség és tisztelet fűzé. Olykor kereste személyesen is titűd társaságunkat; de leginkább levelezéssel érintkezett velők. Az elhunytakért *Requiemet* kesereg, főpapi kollégái örömeiben pedig igazságosan osztozik. Ezt látjuk különösen a Kunszt Józsefek, Szeiztovszky, Lonovicsok és Haynaldal szemben. (42/1866, 2433/1866, 300/1867, 888/1867, 1496/1867. sz. körlevelek.)

Megyei papságának ugy anyagi mint szellemi jólétét, atyai szívén viselte. Az esperesek teendőit körül írta, töltik évi táblás kimutatást követelt. Kerületi könyvtárak szervezését sürgette. Papsága tekintélyét különféle kinttintésekkel emelte; címek, rangok adományozása vagy szerzésével emelte és honorálta a nemes ambiciót. Hogy papjait közelebb is ismerhesse, bekérte életrajzaikat s vagyoni, illetve jövedelmi kimutatásukat. Az áthelyezések és előléptetéseknel az anyagi helyzetre is tekintettel volt. Káptalanával szemben nagy szívéllyességgel viseltetett, tagjai tekintélyét nagyobb kinttintések és rangokkal emelte, ugy egyes külső káptalászorokét is, kiket apáti, fő a vagy alesperesi címmel tüntetett ki. — A *papi nyugdíjalap* 78,348 frt 99 $\frac{1}{2}$ vagyonát elkülönítvén a papnevelde alapjától, egyesítette az agg papok 10786 frt-alapjával s így a *papi nyugdíjalapot 89134 frt 99 $\frac{1}{2}$ krral szervezte*. Ez alap zárszámadása 1879. év végén 119254 frt. 64 krt. mutatott a g ulafehérvári varban levő mintegy 500 frtot jövedelmező házon kívül. Ez alap megerősítésére behozta az *önadózás* rendszerét, mely uton évenként mind több és több jövedelem folyt be. Így 1881-ben 3105 frt volt a bevétel, melyről azonban egy maga 2500 frt fedezett. *Szervezte emelte az egyházmegyei segélyalapot is*. Ez alap évi bevétele mintegy 300 frtot tett, melyből évi 2000 frt urbéri kötvény, a boldogult adománya, a mi tizenegy év alatt 28000 frtra ment. — Nagyobb fontosságu ügyekben *papsága véleményéhez is folyamodott*, miért többször tartott velők *congregációkat*, mint 1868. és 1869-ben is, midőn inkább az egyházmegyét és papnevelést illető kérdésekben folytak eszmecsereik. Így diocésana congregatióknak volt eredménye az is, hogy *káptalani illetékül* kimondatott: a stola egyharmada, teljes ellátás, és évi 120 frtra emelése az előbbi csekély fizetésnek. Továbbá intézkedés történt ezeken a homiletica és katechetica tüzetesebb tanulmányozása s alkalmazása ügyében. Szó volt a *papválasztásoknál* mutatkozni szokott visszaélések s ezek orvoslásáról, az egyházi vagyon gondos kezeléséről, a javítatlan papok szigorú fegyelmezéséről, a csiksumlyói tauit

képző javításáról stb. (2800/1867, 1417/1868, 77/1874, 506/1879, 360/1868, 181/1880, 354/1868, 358/1868, 210/1880, 2050/1869, 3300/1870, 850/1868).

(Folyt. köv.)

A mit nem lehet megcáfolni.

Az időszaki sajtó és a könyvirodalom különböző termékeiben minduntalan találkozunk oly hírekkel, melyek egy-egy katolikus egyházi férfiú kedvezőtlen vagy éppen megbotránkoztató és fölháborító eselekvéséről szólnak. Az ily hírek néha a hely megjelölése nélkül jelennek meg, a mely esetben természetesen lenetelen azokat megcáfolni, hiszen nem lehet tudni, kiről van szó, nem is lehet tehát a vádolat megkeresni s nincs senki, a ki a vádat magára venni sietne.

Máskor azonban a hely megjelölésével kapjuk a hírt, de a hely távol esik s mivel a vádolt neve helyett „egy szerzetes“ vagy „egy pap“ vagy más hasonló kifejezéssel találkozunk, ismét alig találunk módot arra, hogy az állítólagos eset valóságára felül tájékozódjunk.

Végül oly esetek is vannak, a mikor úgy a hely, mint a név és az állás is meg vannak jelölve, de az állítólagos hely távolsága miatt ismét lehetetlen a tényállás kiderítése.

Nekem olyan esettel volt dolgom, a mely a második osztályba tartozik, de — mint a következőkből kiviláglik — bátran lehetett volna a hírt a vádolt nevével tetszetősebbé és látszólag hitrele méltóbbá tenni.

Az „Erdélyi Protestáns Lap“-ban, mely az erdélyi ev. ref. egyházkerület hivatalos lapja s az erdélyi ev. ref. egyházkerület tulajdona s melynek szerkesztője előbb Molnár Albert theologiai tanár volt, ennek elhalálása után pedig Nagy Károly theologiai tanár a szerkesztője, az 1899. 32-ik, augusztus 10-én kelt számában a következő kis közlemény jelent meg:

Mennyi osztálysorsjáték. Egy mexikói városnak — Pueblo de los Angelesnak — élelmes plébánosa a plébánia javára osztálysorsjátékot rendezett az elmúlt tavasszal. A sorsjegyek ára darabonként egy dollár volt s a főnyeremény a mennyei üdvösség. Az első húzás eredményét a plébános így hirdette ki: „Főnyeremény 480. sz. Várkey James lelke megszabadult a tisztítóttól s a mennyországba jutott. II. nyeremény 41. sz. Sennora Calderon kinyai megkönyebbültek a tisztítóttól. III. nyeremény: 762. sz. Francisca de Barras purgatoriumi bűnhődéséből az Ur épen egy hónapot engedett el. A legközelebbi húzás a jövő szombaton lesz a San Salvador-templomban. Főnyeremény: egy purgatoriumban szenvedő lélek mennyei üdvössége. Sorsjegyek ujranyomatásig már csak korlátozott számban kaphatók.“ Tagadhatatlanul kényelmes vallás a pápista vallás.

A mint ezt a közleményt elolvastam, feltettem magamban, hogy ez egyszer megkísérlem, vajjon végére lehet-e járni ily híreske igaz, vagy igaztalan voltának. Írtam tehát 1899. augusztus 12-ikén az „Erdélyi Protestáns Lap“ szerkesztőségének, kérve, hogy kegyeskedjék akár a mellékelt levelezőlapon, akár a lap következő számában tudomásomra adni, mely forrásból vette „Mennyei sorsjáték“ című közleményét.

Erre az „Erdélyi Protestáns Lap“ következő 33-ik számában a következő szerkesztői üzenetet kaptam: „K. J. dr. egyetemi tanár urnak Budapestben. Bocsanat. Legyen szabad előbb megkérdeznünk: miért?“

Erre én 1899. augusztus 18-iki kelettel az „Erdélyi Protestáns Lap“ szerkesztőségéhez a következő levelet intéztem:

A b. lapja 1899. aug. 17-iki számában adott szerkesztői üzenetre tisztelettel megírvizem, hogy kérdésemnek oka a következő: A „Mennyei osztálysorsjáték“ c. közleményben

foglalt eset frivol, gonosz és fölháborító s a katolikus hit- és erkölccstannal homlokegyenest ellenkező. Azért mindenképp meg akarnám tudni, megtörtént-e vagy nem. Hogy végére járjak a dolognak, szükségem volna a közlemény forrására, mely kétségtelenül a Tek. Szerkesztőség birtokában van. Különben is ily fontos közlések a forrás megjelölését mindig megkivánják.

Az eddig figyelmet köszönve s a további szivességet kérve kiváló tisztelettel stb.

Levelemre Molnár Lőrinc lelkész ur, helyettes szerkesztő, 1899. augusztus 25-iki kelettel, a következő választ adta:

A kérdéses közlemény a „Pesti Hirlap“ aug. 1-iki számának „Vegey“ c. rovatában jelent meg. Készséggel jelölöm meg e forrást, ámbár nem tudom elképzelni, hogy jelen esetben mi lehetett akadály a utánajárásnak? Nagyon lekötözöttnek éreztem magamat, ha annak idején az eredményről én is értesülhetnék. Mindig nagyon becsültem a törekvést, mely a keresztény vallás szentsége felett kívánt öröködni. Készséggemnek — a köteles udvariasságtól eltekintve — ebben rejlik oka.

A mi már e megjegyzést illeti: „Különben is ily fontos közlések a forrás megjelölését mindig megkivánják.“ — szintén megjegyzésképpen hozzá fűzhetem, hogy ily fontos közlések a világsajtónak mindentéle termékeiben naponként halom-számra jelennek meg és pedig a forrás megjelölése s a mi igazán fontos: — cáfolat nélkül.

Igy állván a dolog, az idézett megjegyzést és az ezt megelőző állítványi jelzőket egész tisztelettel nemlétezőknek kell tekintenem.

Ez a levél azzal a kifejezésével, hogy „s a mi igazán fontos: — cáfolat nélkül“, csak megerősített abban a hitben, hogy jó lesz egyszer ily hír valóságára iránt érdeklődnöm s ösztönzött a továbbiakra.

Azért elmentem a „Pesti Hirlap“ szerkesztőségébe, hol kérdésközüdemre előkékeny felvilágosítottak arról, hogy a közleményt a „Münchener Neuste Nachrichten“ valamely, augusztus kevéssé-l megelőző számából vette át a Különfélék rovatvezetője, hogy épen melyik számból, azt már meg nem mondhatják, mert nevezett német lap példányait nem szokták megőrizni.

Én tehát augusztus 30-ikán Lappert Antal birlapkövetítő útján megrendeltem a „Münchener Neuste Nachrichten“ 1899. július 26., 27., 28., 29., 30. és 31-ki számait s miután több nap hiába vártam, megsírgettem, mire Lappert szeptember 7-én azt, irta, hogy megrendelését eddig nem teljesítették s azt ezenel megújítja. Amde a fűzetek csak nem akartak jönni s én kutatásomat kénytelen lettem volna már itt abbanagyni, ha utam épen Münchenbe ném vizs, a hol elmentem a „Münchener Neuste Nachrichten“ kiadóhivatalába s kikerestem az 1899. július 31-kiszámot, a melynek „Buntes Feuilleton“-jában ezt olvassuk:

Die Seelen-Lotterie. Der Pfarrer von Pueblo de los Angeles (Mexiko) scheint ein findiger Kopf zu sein. Als nämlich in der Kasse seiner Pfarrei eine gewisse Ebbe sich unangenehm bemerkbar machte, beschloss er, diesem Uebelstande durch eine Lotterie ein Ende zu machen, deren Plan jedenfalls ebenso einfach wie originell war. Es handelte sich darum, bei den seiner väterlichen Fürsorge anvertrauten Gemeindegliedern, zu denen auch zahlreiche getaufte Indianer gehörten, keinen Anstoß zu erregen. Eine profane ausspielung von Loosen mit Auszahlung von Geldgewinnen erschien den braven Diener der Kirche zu sündhaft, Nach reichlicher Ueberlegung beschloss er, seine guten Beziehungen zum Himmel zu verwerthen und einen Lotterienplan aufzustellen, nach dem die Gewinne in der Befreiung sündiger Seelen aus dem Fegefener bestanden. Vor einigen Wochen veröffentlichte die Pfarrei von Pueblo de los Angeles das Ergebniss der ersten derartigen Lotterie. Es gab drei Gewinner: „Nr. 480: Die Seele von James Varquey ist vom Fegefener erlöst und in's Paradies gekommen. Nr. 41 und Nr. 762: Die Seelen der Sennora Calderon und der

alten Wittve Francisca de Barras haben eine Erleichterung ihrer Qualen im Fegeteuer erfahren. Die nächste Ziehung wird in der Heilandskirche (Ecclesia de S. Salvador) stattfinden und die gewinnenden Nummern werden vier Seelen aus dem Fegeteuer erlösen, sämmtlich mit Anrecht auf Aufnahme in's Paradies. Von heute ab können Loose zum Preise von je einem Dollar erworben werden. Was würde ein Leo X., der das Seelenbetreuungs-geschäft in so grossartigem Massstabe getrieben hat, zu der genialen Erfindung seines nordamerikanischen Rivalen sagen?

Mivel forrás itt sincs megnevezve, 1899. október 6-ki kelettel írtam a „Münchener Neueste Nachrichten“ szerkesztőségének, kérve, hogy a szóban forgó hírtörését nevezze meg. Választ mai napig sem kaptam. Feltettem azért, hogy az állítólagos hely római katolikus plébánosának írós s a hely iránt az Andree-féle budapesti városi menetjegyi-iroda és a Cook Tamás-féle utazási vállalat vélekedésének kikérése után ajánlott levelet küldöttem Mexikóba a Pueblo de los Angeles római katolikus plébánosának, a honnan levelem felbontatlanul visszajött, mert Pueblo de los Angeles nem létezik s a Puebla mexikói város egyházi hatósága, mint nem neki szólót, el nem fogadta, a miut ezt a levélre tett postai följegyzés tanúsítja. Egyidejűleg a kaliforniai Los Angeles város római katolikus plébánosának is írtam, tudakozódva az ügyről, de onnan eddigre sem levelem nem jött vissza, sem válasz nem érkezett.

Ugyek a kutatás megakadt s bebizonyosodott, hogy hasonló híreket lelkiismeretlen emberek bátran ereszthetnek világra, mert az ily hírek meg nem cáfolhatók. De komoly gondolkodású ember ilyeneket el nem hisz.

Igaz, hogy lehetne még folytatnom a kutatást, például el lehetne mennem Mexikóba s találgatnom, ugyan melyik, milyen nevű város érhetőet a kis közlemény írója; és ha Mexikóban nem érek célt, be lehetne járnom Kaliforniát s Amerika egyéb részeit. De ha eéit érük is, még akkor is azt mondanám, hogy az ily hírek cáfolhatatlanok, mert vajon kinek áll módjában egy-egy botránys közlemény hitelességére nézve csak oly tudakozódásokat is végezni, a milyeneket én ebben az esetben egész kivételesen, és pedig sikertelenül tettem?

Az itt ismertetett ügyre vonatkozó lapok, levelezések és postai elismervények nálam megtekinthetők.

Budapest, VII., Rottenbiller utca 5/a. 1901. szeptember 16.

Dr. Kiss János,
egyetemi tanár.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

A bányavidéki esperesi kerület

f. hó 24-én Abrudbányán korona-gyűlését tartván, reggeli 9 órakor a hívekkel együtt egy órai adorationál készült tanácskozására.

A tanácskozást Csiky János főesperes ur a következő beszéddel nyitotta meg:

Mélyen tisztelt Korona-gyűlés! Kedves testvérek!

A huszadik század küszöbén állva, jól esik lelkemnek, hogy kedves alkalmam nyílt kerületünk koronagyűlésén Önöket üdvözölhetni. Valóban örülünk ezen rövid együttlétnek, hisz oly jó és kellemes testvéreknek együtt lenni! Igen Uraim! jó nekünk együtt lenni, hogy oktassuk egymást, hogy kölcsönözzünk egymásnak erőt küzdelmes életünkre, hogy kölcsönösen figyelmeztessük egymást új századunk hamis profétáinak — az igazakat is megteveszteni törekvő, Istent nélkülöző tanaira, — hogy tanuljunk meg kötelességeinket tölfele egy, mint lefelé, a felekezetenélküli állammal szemben úgy, mint a nyomorral küzdő szegény népünk boldogítása érdekében.

Azonban kedves Testvérek! ezek elérhetésében utaljunk jelen napjainkra is, mint az üdvösségnek áldott napjaira! Hiszen nem ok nélkül nyitá meg az anyaszentegyház feje

kinestárát, a kereszténység 19 százados fennállásának emlékére! Igyekezzünk, hogy ne vesszen hiába a szent évről jelen évre is kiterjesztett jubileumi bucsúnak megnyerhetése az apostol intelmeként: „az Isten malasztját bíjába ne vegyétek.“ (II. Cor.) és „vizsgáljuk meg utainkat és keressük és térjük az Urhoz,“ — „vessük el a sütétség eszelekedeteit, és öltözzünk a világosság fegyvereibe.“ (Rom. 13. 12.)

Kedves Testvérek! Hol keressünk menedéket? kinél találhatunk oltalmat küzdelmes napjainkban? Nemde a minden kegyelem azon kufforrásánál, ahonnan ezen szózat hallatszlik: „jőjtek hozzám mindnyájan, kik munkálkodtok és meg vagytok terhelve, és én megkönnyebbülök titeket,“ — vagyis, a kiről az apostol is mondja: „áldott legyen a minden vigasztalás Istene, ki vigasztal minket minden háborúságunkban, hogy vigasztalhatassuk mi is azokat, kik mindenféle szorongatásban vannak“. . . Ott van a minden vigasztalás Istene a tabernaculumban! Tu es salus, vita et refugium nostrum! S meg vagyok győződve, hogy csak az eucharisticus papság nyerheti ama vigasztalást, melyről a nagy apostol szól; — engedjék kimondanom azt, hogy csakis egy eucharisticus papságot nevezhetni: Jézus szíve szerinti — eundum ordinem Melchisedech — papságnak. Oh boldog óra, melyben adoralhatunk! „Uram! kihez menjünk? az örök élet igéi nálad vannak.“ Oh legfőbbesébb Oltárszentség! előtted porba hulló szolgálád mindig nyerek vigaszt. Hiszen nemde ma is gerjedez vala szívünk, midőn a hívó néppel együtt egy órán át imádhattuk a kenyér színeben! Kedves testvérek! legyenek koronagyűléseink mindenkor a hívó néppel egyetemben megtartott adorationál által megszentelve, mert akkor ugy a papság, mint a hívők részére a gyűlésezések üdvös eredménye, mely maga a fokozatos javulás, — kinaradhatlan leend! Mely eredmény Milánó egykori nagynevű püspöke szellemében, — ki szintén gyakori gyűlésezések által javította az erkölcsöket — nagy lelki haszon lesz papság és hívőre egyaránt.

„Vigyázzatok tehát kedves testvérek! ily szellemben éljete, mint bölcsék, megváltván az időt, mert a napok gnosznak. (Ephes. 5, 15, 16.)

Az utolsó koronagyűlésünk óta kerületünkben személyi változás történt, mint tudják, Lestyán Lajos topánfalvi buzgó plébános és kedves oltártestvérünkkel huzamos és macas betegsége folytán a kegyelmes főpásztor atyai szeretete nyugalomba boesátotta egészségének helyreállítása végett. Ezen szomorú körülményt kötelességem ez uton is bejelenteni annyival inkább, mert a körülökből eltávozott, szeretett paptársunk, hozzám intézett levelében, melyet tisztelettel bemutatok, igen érzékeny és szívből fakadó meleg hangon vesz bucsut, kérve mindnyájunkat, hogy segítsünk rajta imáinkkal a könyörülő Istennél!

Ezen szomorú állapotunkban találjuk vigaszt püspök atyánk azon főpásztori bölcs intézkedésében, mely szerint nyugalomba boesátott paptársunk állását egy tapasztalatokban gazdag férfival, Boglutz Sándor, oltártestvérünkkel tölthette be, kit midőn van szerencsém Önök testvéri szeretetébe ajánlani, az Ur Jézus szent nevében a gyűlést megnyitom.

A gyűlés alatt elnök-főesperes ur indítványára következő sürgőnyt küldötte kegyelmes főpásztorunkhoz:

Méltóságos gróf Majláth G. Károly erdélyi püspök Urnak Marosvásárhelytől.

Korona-gyűlésre összehívott kerületi papság magas születésnapja alkalmából drága életéért coram Rege eucharistico imádkozván, hódolattal üdvözli s főpásztori áldását kéri.

Csiky s. k. főesperes.

Kath. nevelés- és tanításügy.

J e g y z ő k ö n y v.

Felvételett *Budapest, a magyarországi latin és görög szer-
tartású római kath. tanítói segély alapja központi bizottságá-
jának 1901. évi aug. hó 24-én tartott XVII. közgyűléséről.*

I. A gyűlést az egyetemi templomban 9 órakor tartott
szent mise előzte meg, melyen a bizottság tagjai testületleg
vettek részt.

II. Jelen voltak:

a) A bizottság elnöke: Dr. *Walter* Gyula pápai prae-
latus, esztergom-főszékesegyházi apát-kanonok, főtanfelügyelő.
b) Az alap vagyont kezelő egri főkapitánal képviselője
Begovesevich Róbert v. püspök, egri kanonok.

c) A nagyméltóságú püspöki kar képviseletében: *Vé-
zinger* Károly pápai praelatus, esztergom-főszékesegyházi
apát-kanonok és *Kászonyi* Alajos nagyszombeni káplán.

d) Az alap tagjainak képviselői gyanánt: *Petrovics* Józ-
sef a kalocsai tanítóképző igazgatója (Kalocsa főegyház-
megye), *Fodor* József kanonok s főtanfelügyelő (Kassa egyhm.),
Székely Lajos gyulai tanító (Nagyvárad I. sz. egyhm.), *Ké-
lcsényi* Antal moconoki k. tanító (Nyitra egyhm.), *Erdélyi*
Imre szatmári tanítóképzőintézet tanár (Szatmár egyhm.),
Lassicz Gyula előszállási tanító (Székeshelyvár egyhm.),
Gubicza Lajos veszpremi tanító (Veszprém egyhm.) és *Pachy*
József zólyom-petri-i tanító (Besztercebánya egyhm.).

A bizottság alelnöke betegsége miatt a gyűlésen nem
jelenhetett meg.

A felbított Győr, Nagyvárad g. sz., Pécs és Szamos-
ujvár egyházmegyék képviselői nem voltak jelen.

III. Dr. *Walter* Gyula elnök következő beszéddel nyi-
totta meg a gyűlést:

„M. t. Központi Bizottság!

Abban az új században, a melyet az isteni Gondviselés
megértnünk engedett, először van szerecsém a m. t. központi
bizottságot szívem egész hevével, bensőm legtisztább érzel-
meivel üdvözölni.

Minden téren várakozással, reménnyel tekintünk az új
század esélyei felé.

Nem csekély kíváncsisággal kérdezzük az országos
katholikus tanítói segély alap jövője szempontjából is, mily
hatást fognak gyakorolni azok a sugarak, a melyeket a XX.
század napja fog szétárasztani.

Félve és remélve kérdezzük, vajjon tízerek lesznek-e
a sugarak és felfogják-e olvasztani annak a közönynek je-
gét, a mely oly sok szívet hagy még hidegen ez áldásos
intézmény iránt?

Félve és remélve kérdezzük, vajjon termékenyítők lesz-
nek-e e sugarak és fognak-e gazdag gyümölcsöket érlelni an-
nak a fának ágain, a melynek lombjai alatt ezren és ezren
keresnek üldülést?

Ki volna képes biztos választ adni e kérdésekre?

A Gondviselés kaphatatlannal végzésének van fen-
tartva a titok, vajjon meg fognak-e valósulni azok az óha-
jak, amelyek a nemesebb lelkekben élnek; vajjon teljesedni
fognak-e azok a remények, amelyeket a jobb érzést keblek
táplálnak.

Részemről az országos kath. tanítói segélyalap intéz-
ményével szemben csak egy hő óhaj ismerek.

Aminő szükségesnek és áldásosnak tudom azt az in-
tézményt, amelynek a nm. püspöki kar hagyományos áldo-
zatkészsége lélet adott, épp oly forrón kívánom, hogy azt az
új század — legalább részben — nélkülözhetővé tegye!

Azt óhajtom, m. t. bizottság, alakítsa az új század oly
kedvezően a magyar katolikus tanításág érdeműs testüle-
tének anyagi helyzetét, hogy ne ismerje azokat az emészto
gondokat, amelyek a pillanatnyi segély igénybe vételére
utalják!

Kívánom ezt nemcsak a tanítói kar, hanem szeretett
egyházunk és hazánk érdekében is.

A tanításág nemes küzdelmekben izzadó seregének hó-

dító munkája csak akkor fog a kívánatos eredmények biztos
reményével keesgettetni, ha tettvégyának hevét, lelkesedéré-
nek lángját nem fogják lobasztani azok a gondok, amelyek
ma sötét felhőkkel borítják életének eget.

Azt kívánom, hogy azokon a rögös utakon, amelyeken
a tanításág nehéz pályája vezet, a gondtalan megélhetés, a
nyugodt megelegedés rózsái fakadjanak.

Nem kívánom azonban, hogy a tanításág ez óhajtott
előnyöket csak kegyek, vagy kiváltságos kedvezmények cí-
mén élvezze.

Sőt inkább oda irányul óhajom, hogy a kedvezőbb
anyagi helyzetet a jogok védveii biztosítsák a népoktatás baj-
nokai számára.

Azt kívánom, hogy a magasabb képzettség talajából
sarjadjozzanak azon felteletek, amelyek alapján a tanításág
anyagi helyzetének kedvezőbb alakulását remelheti.

Reméljük, hogy az új század sürgetni fogja a maga-
sabb minősítés feltételét és viszonozolgáltatul meg fogja szü-
netni azokat a gondokat, amelyek a tanításág farszto pályá-
ját még linkasztóbbá teszik.

Ha e remény megvalósulást nyerne, a segélyalap egyik
célja — a szorosán vett segélyezés — javarészbén meg-
szünhetnék.

Míg azonban ez az óhaj csak a vágyak birodalmában
for élni, addig le nem mondhatunk arról a törekvésről, hogy
gazdagítsuk azt a forrást, melynél a szomjazók üdítő italt
keresnek.

De ha — a mit hön óhajtunk — részben nélkülözhe-
tővé válnék is a segélyalap, szükségessége fenmarad anyyi-
ban, a mennyiben a tanításág árváiról kíván gondoskodni.

Ezen üdvös törekvését eddigelé az alap nem volt képes
megvalósítani.

Az árvaház eszméjének megtestestítése nagy neblésé-
gekbe ltközik.

Minél nagyobbak azonban m. t. bizottság, azok az aka-
dályok, amelyek e fontos feladat szerencsés megoldása elé
gördülnek, annál fokozottabbnak kellene annak a buzgalom-
nak is lennie, amelyet a kitűzött cél elérése körül kifejtnk.

Egyesítsük tehát m. t. bizottság, erőnket, összpontosít-
suk minden ügyekezettünket arra, hogy minél előbb fogadhas-
suk gondjainkba azokat, akiknél az élet keserűségeit csak a
telebarati könyörület képes megédesíteni.

Keressük a megoldás módozatait, talán megtaláljuk.

Kérjük a megvalósítás eszközeit, talán megkapjuk.

Zörgessünk a nemes szívek ajtain, talán feltáruhnak.

De ne nyugodjunk, tételen ne maradjunk, felhaszná-
latlanul átsurranj egy pillanatot se engedjük.

Az árvák megtört szeméből folyton és sürtn hullanak
a könyvek.

Szorogatott kebleik jajveszékelsei szünet nélkül fel-
hangzanak.

Egető fájdalomkai kitöréseivel állandóan részvétért, se-
gítségért esdenek.

Legyen szabad azértis tisztelettel indítványoznom, mélt-
toztassék a m. t. bizottság néhány tagot azzal a feladattal
kiküldeni, hogy az árvaház létesítésének módozatai felől be-
hatóbban tájékozozzanak és a központi bizottság jövő évi
tölése elé javaslatot terjesszenek.

Engedje meg a mélyen tisztelt bizottság azt is, hogy az
árvaház alapjára 500 koronát felajánlhassek.

Midőn az árvaház fontos ügyét ísmételten bátorodom a
mélyen tisztelt bizottság hathatós figyelmébe ajánlani, hálás
köszönetet nyilvánítok *Begovesevich* Róbert püspök úr ő
méltóságának nemcsak azonl-kötelező szívességért, amelylyel
a segélyalap vagyont gondozni kegyeskedik, hanem azon
nagylelkűségért is, amelylyel 4400 koronát, a mely egy
válságba jutott pénzüzetnel elveszett, bőkezűen pótolni
meltóztatott.

Midőn forró köszönetet mondok még a méltóságos egri
főkapitálnak a segély alap vagyónának kezeléseért és az

összes jöteveknek nemesszivi adómányaikéri, megújítva őszinte üdvözlétemet, az ülést megnyitottnak nyilvánítom.

A bizottság elnök megnyitói beszédét zajos éljénzessel fogadta, egyben *Lászcik* Gyula bizottsági tag indítványára őszinte köszönétét és mély halálát fejezte ki nem csak azon páratlan odaadó tevékenységeért, melylyel a segélyalap felvirágzása körül fáradozik, hanem azon nagylelkű adományáért is, melyben az árvaház alapját részesítette. Együttal elhatározta, hogy a mai ülésen mondott beszéde egész terjedelmében vették fel a jegyzőkönyvbe.

IV. Elnök köszönétét nyilvánítja a megtisztelő figyelemért, felhívja a bizottságot, hogy a gyűlés tartamára a jegyzői teendők végzésére saját kebeléből jegyzőt válasszon.

A jegyzőkönyv vezetésére *Gubica Lajos* veszprémi tanító kéretett fel.

V. Elnök bemutatja *Ö* Eminenciájának a múlt évi központi bizottsági ülés jegyzőkönyvére vonatkozólag 1900 évi november hó 6-án 4779. sz. a. kelt magas leiratát és kéri a jegyzőt, hogy azt egész terjedelmében olvassa fel.

„Magyarország Bihornok Hereg Primása.

4779. szám.

Méltóságos és főtisztelendő pápai Praelatus, Apát Kanonok és Elnök Ur!

Az „Orsz. katb. tanítói Segélyalap” központi bizottságának t. é. augusztus hó 25-én tartott üléséről szóló jegyzőkönyvet ezenel tudomásul veszem és a jegyzőkönyv kapcsán beterjesztett új alapszabályokat jóváhagyom.

Együttal tudatom, hogy a módosított alapszabályokat megerősítés végett a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi magy. kir. Miniszteriumhoz származtattam.

Az említett jegyzőkönyvet a) alatt visszaküldve, szívből kívánom a Segélyalap emelkedését, virágzását és állandó jóindulattal maradok

Budapesten, 1900. évi november hó 6-án.

Kolcs m. k.
bihornok, érsek.

A bizottság, a felolvasott kegyes leirat hódolattal veszi tudomásul.

VI. Elnök jelenli, hogy *Ö* Eminenciája a módosított alapszabályokat még múlt év november hó 6-án 4779. sz. a. kelt megerősítés végett a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter urhoz, de mindezeideig nem küldött vissza.

Begovesevich Sándor v. püspök, az egri főképtalan képviselője kérdést intéz az elnökhöz, hogy az időközben megerősítve visszaérkező alapszabályokat minő módozattal lépteti életbe, mert az új alapszabályok kötelezte 2 koronás évi befizetésekre az alpnak nagy szüksége van. Megemlíti, hogy a tagok egy része már a módosítás nyilvánosságára jutása után — be sem várva az alapszabályok rendelkezését — 2 koronás befizetéssel tett eleget kötelezettségének.

Elnök a kérdésre megjegyzi, hogy az új alapszabályokat, mihelyt visszaküldetnek, az egyes körökkel leendő közlés végett azonnal megküldi az egyházmegyéknek, hogy a legközelebbi befizetések már az új alapszabályok szerint történhessenek.

E felvilágosítást a központi bizottság helyeslőleg vette tudomásul.

VII. Elnök beterjeszti, a múlt évre vonatkozó számadásokat és kéri a felmentvény megadását.

a) Ekvözben kiadható segélyezésére nála maradt (m. évi jegyzőkönyv IX. pontja szerint) 1347 kor. 26 fill. Ezen célra, továbbá nyomtatvánok és póstaülségekre kiadott 1156 kor. — Maradt 191 kor. 26 fill.

b) Ösztöndíjra megszavatott (m. évi jegyzőkönyv IX. pontja szerint) 3400 kor. — Kifizetett 3100 kor. Maradt 300 kor. —

c) Segély és gyámpénzekre folyósítva lett (m. é. jegyzőkönyv IX. pontja szerint) 4000 kor. — Kifizetett 4000 kor. — Maradt —

E számadások szerint jelenleg az elnöknel rendelkezésre áll összesen 491 kor. 26 fill.

Miután az itt kintüntetett bevételi és kiadási tőtelek a valóságok megfelelnek, okmányokkal keilően igazolva vannak s így rendben találtattak; a központi bizottság az elnöknek a felemeivenyt megadja.

VIII. Elnök bemutatja az állapot kezelő egri főképtalan képviselője, *Begovesevich Róbert* v. püspök, egri kanonok által beterjesztett 1900. évi számadások kivonatát. Együttal felhívja a jegyzőt, hogy azt egész terjedelmében olvassa fel. A számadások kivonata a következő:

I.

1. Egyes egyházmegyék részéről beklüdtött időközi kamatok 5 kor. 85 fill. 2. Ertékpapírok és takarékpénziári betétek 1900. évi kamatai 6207 kor. 32 fill. 3. Pártoló tagoktól évenkénti díjak címen kejtő 138 kor. 80⁰/₁₀-tőlja 109 kor. 60 fill. 4. Rendes tagoktól évenkénti díjak címén befo yt 3612 kor. 73 fill. 80⁰/₁₀-tőlja 2890 kor. 18 fill. Összesen: 9312 kor. 95 fill.

II.

Az 1901. évben felosztás alá eső eme 9212 kor. 95 fillérből az alapszabályok 7. § a szerint jut:

1. Ösztöndíjazásra (a fenti összeg ⁴/₁₀ része) 3685 kor. 18 fill. 2. Segély és gyámpénzekre (³/₁₀ rész) gyámolításra (²/₁₀ rész; együttvéve a fenti összeg ⁵/₁₀ része) 4606 kor. 48 fill. 3. Az országos árvaház alapjának gyarapítására ¹/₁₀ rész 921 kor. 29 fill. Összesen: 9212 kor. 95 fill.

A segélyalap számadó gondnokának, *Begovesevich Róbert*, v. püspök urnak előterjesztett számadás-kivonata tudomásul vétetett és elnök indítványára a közgyűlés mély halálját és őszinte köszönétét tejezi ki a Segélyalap vagyonát kezelő egri főképtalan képviselője, *Begovesevich Róbert*, v. püspök iránt, ki páratlan odaadással buzgalkodik az alap gondozásában.

IX. Elnök indítványára kimondja a bizottság, hogy a folyó évben segélyekre 4000 koronát ösztöndíjakra 3500 koronát szavaz meg. Ezenkívül: az 1) alatti összegből 185 kor. 18 fill. a 2) alatti összegből 606 kor. 48 fill. ugyszintén a VII. a), b), c) pont alattiból 491 kor. 26 fill. Összesen: 1282 kor. 92 fill. az elnök kezéiél hagyatik, hogy abból évközben sürgős segélyeket utalhasson ki és a bizottság intézkedései szerint fizetéseket eszközölhesen.

X. Következik az ösztöndíjak megszavazása. Elnök jelentése szerint régi ösztöndíjas volt 34. Ösztön-ijat fel nem vette 2 egész, 2 fél évit 4. Tanulmányait befejezte 7. Elmaradt összesen 11.

Eszerint régi ösztöndíjas lesz 23, kiknek 100 koronájával jár 2300 korona betöltendő 12 hely (az új ösztöndíjasok számát a közp. biz. 1-el felemelte) a 100 koronával 1200 korona s így az ösztöndíjakra kiutal. 3500 korona kimerítettett.

Ösztöndíjját fel nem vette: *Roszjár Erzsébet*, *Vinkler Leontin*, *Lakatos József*, (fél évit) és *Balog Dénes* szintén fél ézit.

Tanulmányait befejezte: *Buday Béla*, *Dorotics Ion*, *Jancsina Mária*, *Jubász Olga*, *Mészáros Aladár*, *Mo'nár Gyula* és *Szabó Anna*.

A régi ösztöndíjasok névsora: *Barabás Sándor*, *Barabás Róza*, *Bartalics Ferenc*, *Bartalan József*, *Bobory Zoltán*, *Bodnár Mária*, *Cikker Ferenc*, *Erdélyi Géza*, *Fent Blanka*, *Klein Jenő*, *Kirn Róza*, *Králik József*, *Kakatos Géza*, *Lehócky Mária*, *Marton Jenő*, *Méder Mihály*, *Mihályi Jenő*, *Nevelős Gyula*, *Orbán József*, *Szmodics Kázmér*, *Takács Gyula*, *Todor Béla* és *Vékony József*.

A 12 új helyre folyamodott 58.

A központi bizottság a kérvényeket beható tárgyalás alá vette és az ösztöndíjakat a következő tanulóknak ítélte oda: *Pölgári Margit*, képzőint. növ., egri egyházm.; *Koscs Antal*, főgymn. VI. oszt., eperjesi egyházm.; *Puskás Gábor*, főgymn. V. oszt., erdélyi egyházm.; *Todor László*, főgymn. IV. oszt., erdélyi egyházm.; *Oberle Alajos*, egyetemi hallgató, esztergomi főgymn.; *Berkovics Miklós*, egyetemi hallgató, győri egyházm.; *Kotsis Jolán*, képzőintézeti növ., győri egyhm.; *Lipecky Agoston*, főgymn. VII. oszt., szat-

mári egyházm. ; Grossmann Mária, felső leány-iskola I. oszt., szépei egyházm.; Laszcsik Ernő, képzőintézetű növ., székesfehérvári egyházm.; Tormássy László, képzőintézetű növ., szombathelyi egyházmegye; Györkös József, főgymn. V. oszt., veszprémi egyházm.

Az ösztöndíjak első része a jövő 1901—1902 iskolai év első félévének, a második része a második félévnek sikeres befejezése után válik esedékessé. Azonban a központi bizottság határozata szerint: „az ösztöndíj csak azon esetben fizetendő ki, ha az ösztöndíjas kitágastalan magaviselet mellett, legalább is általános jó osztályzatu bizonyítványt mutat fel.“ A pénz rendszeren bélyegzett s az intézeti igazgató által is aláírt nyugtára a bizottság elnökökénél Esztergomban vehető fel. Mellékelni kell a nyert bizonyítvány hiteles másolatát is. Megjegyeztetik azonban, hogy: „A kik ösztöndíjukat augusztus 15-ig fel nem veszik, elvesztik jogigényüket és az ösztöndíjasok sorából törlöttenek.“

XI. Tárgyalás alá vették a selejtezés iránt beadott, folyamodványok. Beérkezett összesen 166 kifogásoltatott 5 Naraet jogosult folyamodót 161.

A bizottság folyamodványokat átvizsgálta és elhatározta, hogy a IX. pontban kintalt 4000 korona kiosztását akként eszközöli, hogy száz folyamodót egyenként 40 korona segélyben részesít.

A segély osztásánál a kellőleg fel nem szerelt s nem az egyházmegyei hatóság (egyházmegyei iroda) utján, vagy a kitűzött határidőn (július 31.) túl beérkezett folyamodványok a jegyzékbe nem foglaltattak és figyelembe nem vették. A jogosult folyamodók közül még azok részesítettek elsőbbségben, kik három éven belül a segélyalap jótéteményében nem részesültek.

A segélyezettek a következők:

Besztercebánya egyházm. Holjeska János bábakeszi, Peterec Ignác garamrévi, Stubnya Ignác sálfalvai, Szmetand Szaniszló korponai, Tomanek József barsberzencei, Vojcik Ignác dovali, Molesán István dobróci, Szopkó József alsó-lehotai tanítók, összesen: 8.

Eger egyházm. özv. Baesky Mihályné erdőkövesdi özv. Friedrich Antalné szt. erzsébeti, özv. Nagy Károlyné egri, özv. Váczy Agoston é tiszoroffi tanítók, összesen 4.

(Folytatjuk.)

KÜLÖNFÉLÉK.

— A f. 1901. évrnek utolsó negyedének elején tisztelettel kérjük előfizelőinkets a tagsági díjjal hátvalékban levőket, hogy az előfizelési — illetőleg tagsági díjakat pénztári hivatalunkhoz mielőbb beküldeni sziveskedjenek.

— **Felsőes királyunk** névnapján kathedrálisunkban az ünnepi nagymisést nagys. és ftdő Ujalusi József dr. apátkanonok ur mondotta. A nagymisést az állami és városi hatóságok testületileg, a cs. és kir. tiszti kar, theologiai fakultás, főgymn. ifjuság, elemi iskolások stb. és nagyszámu közönség jelentek meg. Főlemelő momentum volt, midőn a szt. mise végeztével a főgymn. ifjuság a nemzeti himnust „Isten áldd meg a magyart! . . .“ énekelte, melyet az egész közönség állva és énekelve hallgatott végig.

— **Füni hódolattal** vettük püspök urunkoak f. é. XI. főpásztori közelevelét. Közli a Magyarországi katolikus körök Országos Szövetsége által Budapesten f. é. november 4—7-ig rendezendő nagygyűlére való — lapunkban már megjelent — felhívást azzal az óhajjal, „hogy azon minél többben megjelenni s a hatásaiban kiválóan fontos mozgalmat teljes odaadással pártolni és a nagygyűlésen résztvenni törekedjenek“. Azután *Fonyó Fül* „Kövíd Bibliái Történekek“

és „Képes Elemi katekizmus“ c. könyveitől — mivel egyházzalag jóváhagyva mincsenek — az iskolákban való használatot megvonja. (Lapunk mult számában hoztuk.) Következnek ezután „Ministeri határozatok a kepegyben“, „a kis-korakak érdeklő örökbefogadások körüli eljárás szabályai“ s „az öt-torintos és ötven-torintos államjegyek bevonásáról“ szlő ministeri rendelet. Ismétlenen pártfogásba ajánlja Schmid F. „Egyházi Közlöny“ c. megelőzőleg is ajánlott lapját, melyet a templom pénztárából is meg lehet rendelni.

— **Papnevés-intézetünk** f. hó 3-tól 7-ig lelki-gyakorlatokat tart. Üdvös gondolat volt a lelki gyakorlatokat a jubileumi bucsúünnepséggel összekötni.

— **Oltáregyesületi hírek:** Utójjára kimutatott összeg: 734 K. 30 fillér. Meisel József lelkész gyűjtése Segesvárt 16 K. Főösszeg 750 K. 30 fillér. A *segésvári oltáregylet beleteléből következőket* jelentenek:

Minden hónap első vasárnapján tartjuk a szentségimádat. Vasárnap előtti szombaton d. n. 5 órától gyóntatás. 7 órakor estve: Jézus szt. Nevéről litánia áldással. Vasárnap reggel 8 órakor csendes szt. mise, szt. áldozás, Mise után Szentség kitétel. 10 órakor Énekes szt. mise, mely alatt az iskolás gyermekek az „Oltári szentségről“ szt. énekeket énekelnek. Délután 4 órakor szt. beszéd, mely után a Jézus Szeve társulati tagokkal egyetemben litániát mondvuk Jézus szt. Nevéről, vagy szt. Szívéről. Te Deum-mal bevégezzük. Az oltáregyesületi tagok nevei a templom bejáratanál ki vannak függesztve. Gyűlést nem tarthatunk minden hónapban, hanem minden másodikban. A hívek pontosau és buzgón tartják be az imadási órákat, és a mi legörvendetesebb, gyakran járulnak az Oltáriszentséghez. Sok és nagy támadásba került mindeure szoktatni, de az édes Jézus támogatásával jól megy minden. A legnagyobb baj a tagsági díjak bezáradása, miután a tagok nagy része szegényebb rendű, de gazdag a buzgóságban.

Segesvárról újból 62 tagok jelentettek be, így tehát egyházmegyénkben a tagok száma: 2978.

— **Halálozások.** Őszinte részvétellel vettük és adjuk közzé a következő két gyászjelentést: „A marosvásárhelyi minorita rendház tagjai fájdalmas szívvel jelentik, hogy fő-tiszteledő T a p o d y G e r g e l y T a m á s kiérdemilt gymnasiumi igazgató-tanár, rendi örökös kormánytanácsos s a marosvásárhelyi rendháznak 12 éven keresztül érdemduz főnöke, a halotti szentségek példás felvétele után f. évi szeptember hó 27-én reggeli 1/8 órakor, életének 56-ik, szerzetességének 35-ik s áldozópapságának 32-ik évében, hosszas gyengélkedés után az Urban elszenderilt. Földi maradványai a boldog feltámadás reményében f. hó 29-én vasárnap délelőtt 11 órakor fognak a minorita-rend sirtóiban örök nyugalomra elhelyeztetni. Ur Jézus! a Te szent nev. dben elhunyt szerzetes szolgádnak adj örök nyugodalmat! Az örök világosság fényeskedjék neki! Maros-Vásárhely, 1901. szeptember 27-én.“ Az Istenben boldogultban a magyarországi minorita rend egyik legkiválóbb képzettségű és buzgóságu tagját gyászolja. Lapunkba is több ízben írt, főképen költeményeket, melyeket alak- és tartalomra nézve egyaránt sikerülteknek kell mondanunk. Biztos értesüléstünk szerint sok és értékes kézirat maradt a boldogult írományai közt. R. i. p. !

„Alólirottak a maguk és számos rokonok nevében a sziv igaz, mely fájdalomával tudatják, hogy a hű férj, szerető édesapa és nagyapa, igaz rokon, őnzetlen jó barát N é m e t h M á r t o n volt 48—49-iki honvéd, élete 69-ik, második házasságának 24-ik évében, a haldoklók szentségének áhítatos felvétele után, folyó hó 1-én hosszas, de Isten akaratában helyezett békétlérrel viselt szenvedések után az Urban csendesen elhunyt. Drága halottunk hilt tetemei folyó hó

3-án d. a. 2 órákor foguak a róm. kath. anyaszentegyház szertartása után, a róm. kath. temetőben örök nyugalomra helyzetetni. Lelkéért az engedelt szentmiseáldozat 6-án d. e. 10 órákor fog a búkszádi r. k. templomban az Urnak bemutatni. Emléke legyen áldott! Nyugalma csendes! Búkszád, 1901. október 1-én. Némethi Martonné sz. Inze Róza neje. Róza, Károli terj. András Jánosné, Gyula h. lelkész, Ida férj. Veres Pálné, Juliska, Fábrián, Lajos, Margit, Antal gyermekei. András János, Veres Pál vejei. Gizella, Ilona, Lajos, János, Aladár, Irénke, Gyula, Margit, Jánoska unokái.

— **A borszéki templomban** folyó hó 29-én szép és megható jelenetnek voltunk tanúi. Ugyan is a tavaszon besorozott és október első napjaiban bevonulandó ifjak megelőző gyónás után az ünnepélyes sz. mise alatt az Ur asztalához járultak, hogy a baha iránti kötelességeik teljesítéséhez Isten segítő kegyelmét elvegyék. Bartalis János, Borszék derék plebánosa, a történelme való rövid visszajelentés után szívbező, bátorító, lelkes beszédben intette őket, hogy nehéz kötelességük teljesítése közben Istenről meg ne feledkezzenek s miután egy-egy a hadiak számára kiadott alkalmiszertű imakönyvet ajándékozott nekik, hogy azt mindig magukkal hordozva abból, mint üdítő forrásból, buzdítást, erőt, bátorságot, vigaszt meríthessenek, őket a Boldogságos Szűz pártfogásába ajánlva bocsátotta nehéz utjukra.

— **Az „örmény szertartású katolikus” anyakönyvi bejegyzése.** Egyik anyakönyvi felügyelő megkérdezte a helyi minisztertől, vajjon helyesen jart-e el akkor, midőn kiigazítási eljárást rendelt el oly esetekben, midőn a különböző szertartású katolikusoktól született gyermekek vallása örmény szertartású katolikus jelzéssel vezetett be. A miniszter egyetértésben a vallás- és közoktatásügyi tárca vezetőjével kijelentette, hogy a kérdéses eljárás nem volt indokolt, mert a katolikusoknak a latin és görög szertartáson kívül az örmény szertartás szerinti megkülönböztetése közzjogunkban és az egyházjogban gyökerezvén, ezen szertartásnak az állami anyakönyvben való feltüntetése helyénvaló és az ekként történt bejegyzés nem kifogásolható. . . (Arménia.)

— **A protestantizmus** érdekeinek szószólói már oly sokszor adtak tanácsot boldog-boldogtalannak, hogy szinte megcsömörlöttünk bele. A folytonos tanácsosztatás az föltételezte, hogy saját portájukon minden a legjobb rendben van, s a protestáns belélet kitűnő látványa akár kiállításra is vihető. S ime, kitűnik, hogy a medicinát preskribáló orvosok maguk is betegek. Idült betegségben sínylődnek. A protestáns Sion pusztuló félben van s a híres orvosok, kik a katolicizmusnak minduntalan tanácsot osztogatnak, most maguk is konziliumot tartanak s kapkodnak tüdőz-fához, hogy a legnagyobb beteget: a protestantizmust lábra állítsák. A consilium elnöke, Halász József ur, a kór nemét imigyen alapítja meg: „Néppárt, róm. klérus tulhajtott követései, családok vagy fényesítő áttértesek, szocialista mozgalom egybazi teherviselésünk egyenlőtlen felosztása mindmegannyi ellenség, a mely kívülről s belülről hadat üzen az egyháznak, gátat vet a lelkesi működés érvényesülésének. A hódító utját megkezdett katolikus egyház minden ponton ott áll tömegtelen gazdagságával; emel leányvöldeket, szervez legény- és nőegyleteket, állit kath. olvasó-köröket, fogyszási szövetekeket; sőt saskörmeit belemélyeszi az egyetemi ifjuság szívébe is. Igré és ad anyagi előnyöket a túlnak átszalagottatnak”. Ugyebár, különböző a protestáns lelkészeknek eme feljajdulása! Hitélete gyengült, a lelkigondozás hanyatlak; egyik ajánlja az értekezletet, a másik a katekiz-

must, a harmadik a bírálat, a negyedik a lelkész-képzés magasabb színvonalra való emelését s ba törekvésük dugába dől, ennek mindig a katolicizmus az oka. A protestáns belélet pusztulásának tulajdonképeni okát a prot. lelkészi kar tehetetlenségében, jobban nemakarásában, engedékenységében keressek. Nem a klerikalizmus akciója, ősi jogainak visszaszerzése és megvédése a lapos scandali, hanem a protestantizmus irigykedése és kapzsisága, mely jólétét, anyagi helyzetének javulását a katolikus javak elkobzásában látja s mivel célját így módon reményli elérhetőnek, beáll a liberalizmus igavonójánál, mely pedig a reménybeli jutalék helyett romlását okozza. A protestantizmus a néppártban látja legnagyobb ellenségét. A gyenge lelkek, a szalmaszához kapkodó egyének lázas képzelődése ez, de a tapasztalat a protestantizmust helyesebb gondolkodásra fogja meg birni egykor. Gondoljanak csak az 1868-ik évi LIII. t.-c. 12-ik. §-ára. Gondoljanak csak arra, hogy „mely örömrivalgással vonzóltak talak közé az egyházpolitika, jelesen a felekezetené külsőnek ellenségéggel telített falovait”. Elmélkedjenek és rájönnek bajak főferrására, okára. (K. H. F.)

I R O D A O L M.

* **A középiskolai vallástanítás.** Irta dr. Pokorny Emánuel, a budapesti II. ker. kir. egyetemi kath. főgimnáziumi vallástudára. Az esztergomi főegyházmegyei hatóság engedélyével. 8-adt rét 220 lap. Ara tűzve 3 korona. Megjelent Buzárovits Gusztáv könyvkiadóhivatalában Esztergomban. A magyarországi nagyméltóságú püspöki kar nemrég új utasításokat adott a középiskolai vallástanítás részére, amelyekkel valóságban új korszak kezdődik a hazai vallás-erkölcsi nevelés terén. Ez utasítások folytatolagos életbeléptetésének idejében jó szolgálatot véltünk tenni a középiskolai vallástanítás ügyének, midőn dr. Pokorny művét közrebocsátjuk. Hazai irodalmunkban mindeddig még nem jelent meg oly mű, amely a középiskolai vallástanítással ily behatóan és szakszerűen foglalkozott volna. Az érdekeltek teljesen megbízható vezérfontalat találnak benne, amelyet mindenben bátran követhetnek. A könyv három részre oszlik; az első a vallástanítás anyagáról, a második annak módszeréről, a harmadik a vallásgyakorlatokról szól. A szerző érdekes tájékoztatást ad a hazai középiskolai vallástanítás muljáról, valamint a külföldi vallástanítás jelen állapotáról; alaposan fejtegeti a vallástanítás tárgyait mind magukban véve, mind más tárgyakkal való viszonyukban; elméletileg és gyakorlatilag bevezet a vallástan tárgyainak módszeres kezelésébe; egyenkint tárgyalja a középiskolai ifjuság vallásgyakorlatait. Eközben számos megfontolásra méltó átnutatást és figyelméletést nyújt arra nézve, ami a vallástanár nehéz működését valóban korszerűvé a neveléstudomány mai színvonalának megfelelővé és eredményessé teszi. Különös értéket ad a munkának a középiskolai vallástanításra vonatkozó összes rendeletek és utasítások közlése, melyek így összegyűjtve máshol nem találhatók. — A könyv kapható Buzárovits Gusztávnál Esztergomban és minden könyvkereskedésben.

Szerkesztői üzenetek.

M. A. B.—k. Igen köszönöm szíveségét és kérem: legyen más-
kor is szerencsénk.

„A kereset” nem közölhető.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: Zlamál Ágost.
Szerkesztőtársak: Erőss József, Péter János dr., Szilveszter Ferenc dr., Wagner Sándor.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.